

מבנדרים, מכלל דהשבועה רק חמורה היא מן הנדר שהיא חלה מן התורה, אבל אף גבי נדרים נדר הוא מדרבנן!

והא במשנה לעיל טו ב בלשונות שחילקה המשנה בין לשון "קרבן" ללשון "שבועה" הרי "מותר" קתני בנדרים שבלשון "קרבן", ואם כן אינו נדר כלל ואפילו מדרבנן!?

ומשנינן: לשון "חומר" ששנה התנא אכן אין הוא מתיחס לחילוק השני שבין שבועות לנדרים, אלא אסיפא דאידיך בבא [משנה] קתני: (1)

ששנינו לעיל טו ב: שבועה שאיני ישן שאיני מדבר שאיני מהלך אסור, ולפיסקא זו מתיחס כאן התנא בלשון "חומר", ואומר: זה הוא חומר בשבועות מבנדרים, שאכן אף הנדרים חלים מדרבנן על דבר שאין בו ממש. (2)

שהרי בשבועה הם חלים, ולא בנדר.

וחומר בנדרים מבשבועות — כיצד?

אמר: קונם סוכה שאני עושה, (17) לולב שאני נוטל, תפלין שאני מניח, בנדרים הרי הוא אסור מלקיים את המצוה.

ואילו בשבועות הרי הוא מותר, שאין נשבעין לעבור על המצוות, ובגמרא יתבאר טעם החילוק שבין נדר לשבועה. (18)

גמרא: ב-טו

שנינו במשנה: זה — החילוקים ששנינו במשניות לעיל — חומר בשבועות מבנדרים:

ומקשה הגמרא:

כיון ששנה התנא לשון: "חומר" בשבועות

יתר היא, שכבר ביאר התנא שאין השבועה מבטלת את המצוה, אך לשיטת הרא"ש, "שאינן נשבעין לעבור על המצוות" הוא נתינת טעם לעיקר הדין, כי מפני שאין ראוי להשבע לבטל מצוה, לכן אין השבועה חלה.

1. ביאור לשון הגמרא הוא, כי חלוקת המשניות כפי שהיא לפנינו אינה נכונה, ובמשניות חלוקים הם באופן אחר:

המשנה שבדף יד ב, עם תחילת המשנה שבדף טו ב "שבועה שאיני ישן וכו'", היא משנה אחת; ומאמצע המשנה שבדף טו ב ועד סוף המשנה כאן, היא משנה שניה; ונמצא שהפיסקא "שבועה שאיני ישן וכו'" היא הסיפא של המשנה הקודמת, וזה הוא שאמרו בגמרא: אסיפא דאידיך בבא קתני, ולשון "בבא" היינו משנה, [ולשון נדרים משונה].

2. א. כתב הר"ן שישב זה הוא אליבא דרבינא שפירש לעיל טו א את המשנה "קונם שאני ישן

17. לכאורה בלשון זה לא תבטל מצות סוכה על ידי הנדר, שהרי לא נאסרו סוכות שהוא לא עשה אותם, ובלשון הגמרא איתא "הנאת סוכה עלי", או "ישיבת סוכה עלי".

18. פשוטן של דברים הוא, שאין כח בשבועה לבטל מצוה, והוא נלמד מדרשה, וכפי שמבואר בגמרא טעם החילוק בין שבועה לבין נדר.

ואולם יש ראשונים שמבואר בדבריהם, שעיקר הטעם הוא משום שלא היה לו לישבע לבטל מצוה, ולכן אין היא חלה, וכדמוכח מדברי שו"ת הרא"ש [כלל ח סימן יז, הביא דבריו ב"חידושי רבי שמואל" בקונטרס סימן ג ד"ה עיין, ראה שם], שכתב במי שנשבע ולא ידע שהוא מבטל מצוה, ונודע לו רק לאחר שבועתו, היות ובשוגג נשבע, תבטל המצוה ולא שבועתו, [וכן נראה הגדר לדעת הרא"ה כמבואר בהערות בסוגיא].

ולשיטה זו מתבאר לשון המשנה היטב, כי לכאורה "שאינן נשבעין לעבור על המצוות" שפת